

ZX81 Go!

Steno Museet fik for nylig doneret mikrodatamaten Sinclair ZX81 til sine samlinger. I forbindelse med registreringerne reflekterede samlingsmedarbejder Mary Marie Kro-mann over Erwin Neutzsky-Wulffs beskrivelse af computeren, som han kalder både et bæst og en stakkels maskine.

Efter at jeg havde læst Erwin Neutzsky-Wulffs roman *Indsigtens sted*, som er en effektiv gyser fra 1980 om dæmonisk besættelse og indvielse, sov jeg ikke i tre uger. Så uhyggelig var den.

Efter mine nætter med *Indsigtens sted* afholdt jeg mig – klog af skade – fra at beskæftige mig yderligere med Neutzsky-Wulff, indtil mit arbejde på Steno Museet mange år efter præsenterede mig for hans bog *Mikrodatamaten. Programmering og anvendelse – en bog om ZX81 BASIC*. Bogen er fra 1982 og blev doneret sammen med computeren.

Den tidligere ejer fik i begyndelsen af 1980'erne maskinen som gave af sin arbejdsplads, der ønskede, at udvalgte medarbejdere skulle gøre sig fortrolige med hjemmecomputeren. Han brugte dog ikke ZX81'eren ret meget, men den blev heller ikke erstattet, for

pc'en blev udbredt i privatregi i halvfemserne. Der er et stykke vej fra pc'en tilbage til ZX81, som er en lille, sort boks med integreret tastatur, men uden display, hvorfor den skulle forbindes til et fjernsyn med et antennekabel. Da den var født med kun 1 kB hukommelse, skulle den have en 16 kB ram-udvidelse (Memopak 16 k) for at fungere i praksis.

Mikrodatamaten

Den alsidige, okkulte science fiction-forfatter Neutzsky-Wulff skriver ifølge forordet til *Mikrodatamaten* på en roman, der hedder *Menneske*. I den er det ideen at lade en datamaskine “vågne” for derefter at forsøge at blive menneske, hvilket giver forfatteren mulighed for at filosofere over, hvad begrebet menneskelighed dækker. *Mikrodatamaten* begynder da også med et citat fra *Menneske* – og herefter

ter en programmeringskode, hvoraf kun noget er citeret her:

“Hej, du derinde! Jeg ved, du er der. Du er måske ikke ret meget endnu, ikke meget andet end en baby i en glaskasse. Men du er der. Vi vil lære hinanden at kende, du og jeg. Mennesket er ikke længere alene, nu er der dig også, og det må vi vænne os til. Vi må finde en plads i Guds skaberplan til dig. Teologerne må slås om, hvorvidt du har en sjæl eller ej. Men sov nu. Vi ses i morgen.

Professor Kirbys hilsen til datamaten i Menneske.

```
5 REM "KIRBYS SYTTEN
  SEKUNDERS MARSVIN"
10 REM FORSTAAELIGT
  EFTER LEKTION 33
20 POKE 16389,68
```

Bliv den nye magiker med ZX81

Inden arbejdet med romanen *Menneske* vidste Neutzsky-Wulff absolut intet om programmering. Og det er noget skidt, for han sammenligner det at kunne programmere med at kunne læse. Der var engang, siger han, hvor kun et fåtal af “magikere” kunne tyde “skrifttegnenes hemmelighed.” I dag, altså i 1982, er den nye “magiker” pro-

Hele molevitten: ZX81'er med udvidelse på 16 k, omformer; ledning til TV, kopi af officiel lærebog og Erwin Neutzsky-Wulffs Mikrodatabog. Programmering og anvendelse – en bog om ZX81 BASIC. Foto: Mary Marie Kromann.

grammøren – vi andre er analfabeter! Og hvordan skal vi være i stand til at tage del i moderne beslutningsprocesser, spørger han, når nu vi ikke kan programmere? Interessant spørgsmål – men måske handler det i dag ikke så meget om, hvorvidt vi kan (grund-)programmere, men hvis vi ikke er i stand til at bruge en computer, så er vi faktisk

på mange måder ilde stedt.

Datamater var dyre, meget dyre, engang, men i forbindelse med, at Sinclair ZX81 kommer på markedet, reduceres prisen til overkommelige 1894 kr. (i juni 1982), inklusive den nødvendige hukommelsesudvidelse på 16 kB. At 1894 kr. er mange penge – i dag såvel som i 1982 – ses, når Neutzsky-Wulff skriver om anskaffel-

ser af spil til computeren: “Først og fremmest skal du (..) anskaffe dig SKAK. Det er et dyrt spil (200,-) men det er hver eneste krone værd.” Ellers bør man selv programmere sine spil. Men først skal Neutzsky-Wulff jo i gang – ligesom os andre: “Jeg købte maskinen og gik i gang med at eksperimentere, eftersom jeg ikke blev stort klogere af den

medfølgende brugsanvisning.” Til gengæld oplever han direkte overfor ZX81’-eren at sidde “inde med et ganske enestående undervisningsmiddel” og nøglen til forståelse af den helt nye verden, som databehandling er. Derfor accepterer han ligefrem “entusiastisk”, da Forlaget Borgen i 1982 beder ham om at skrive en indføring i og lærebog om programmeringssproget BASIC med ZX81’-eren som udgangspunkt. BASIC står for **B**eginners **A**ll-**p**urpose **S**ymbolic **I**nstruction **C**ode.

Usædvanlig lærebog

Erwin Neutzsky-Wulffs lærebog er usædvanlig. Den er vittig og velskrevet, ofte i et frisprog og en hverdagspræget, direkte tale: “Har du så alt, hvad du skal bruge, når du har købt de to ting, maskinen og udvidelsen? Ja, hvis du er i besiddelse af et TV, der ikke er alt for antikt. Det skal i hvert fald være UHF-forberedt.”

Og ligesom der er et “du” i *Mikrodatamaten*, er der også et “vi” – vi er sammen om at lære denne fantastiske maskine at kende, fra første sætning i Lektion 1: “Lad os sige, at vi (.). Vi

taster (.).” til sidste lektion: “Vi er nået vejs ende – for dig er det selvfølgelig kun begyndelsen! Jeg kan se dig for mig fare rundt på skærmen til ud på de små timer:

```
5 REM "FISK"
10 POKE 16389,68
```

Kærlighed til maskinen

Teknologi-begejstret kan man vel kalde den kærlige tone, som ZX81’eren omtales i. Den har et smart navn med ikke ofte anvendte bogstaver og et nummer. Vi kan få den til at blive et “simpelt væsen”, der kan lære af erfaring gennem indarbejdelse af simple “reflekser” – jf. kunstig intelligens – og den er klog:

“Måske er du så småt begyndt at spekulere over, hvem der egentlig er klogest, du eller ZX81?”

Maskinen “undersøger”, den er et “bæst”, men også en “stakkels maskine”, når vi udsætter den for “massive doser ulogik”, der dog ikke skader dens kredsløb – hvilket er rart at vide! “Men du får den naturligvis ikke til at gøre det, du vil, før du ved, hvad du selv siger – det turde dog være et ganske rimeligt krav...!”

Det er altså ikke fordi, maskinen ikke kan, mener

Neutzsky-Wulff klart. Det er fordi, du ikke kan – det er derfor, den ikke vil, hvis din syntaks ikke er korrekt. *Den vil ha’* (fx et tal eller et bogstav), og den fortæller os om dens valg. Og selv om den taler i koder, så betyder det blot: “Jeg kan ikke finde den variabel, du taler om?” Som han siger.

Maskinen er altså et “jeg”, og der er tale om en tydelig – og temmelig charmerende – personificering. Personificering af maskinen kender vi nok alle til; så snart vi lærer vores nye Xperia mobiltelefon at kende (igen dette smarte bogstav X), får vi en følelse af, at der er tale om en art personlighed i maskinen; en personlighed, vi kan li’ eller ikke li’. Ligesom maskinens evne til at lystre os måske giver os en følelse af, at den ligefrem kan li’ os. Der kan altså være tale om en gensidig ‘kunstig kærlighed’.

ZX81’eren er – ifølge donator – stadig fuldt funktionsdygtig, så man kunne næsten få lyst til at gå i gang med basal programmering, og med Erwin Neutzsky-Wulffs bog er man både godt underholdt og *back to BASIC*.

Mary Marie Kromann